

Tillsyn av båtklubbar 2013

Tillsyn av båtklubbar 2013
Februari 2014

Dnr:2013-881
Utgivare: Miljöförvaltningen
Kontaktperson: Monika Weiss

Bakgrund

Stockholm har alltid varit präglad av ett levande båtliv. I Stockholms stad finns ca 80 båtklubbar. 15 av dessa klubbar är anslutna till fem varvsföreningar där båtarna förvaras vintertid. 48 båtklubbar har en egen uppläggningsplats i anslutning till hamnen. De flesta klubbarna arrenderar marken av Stockholms stad. Samverkan mellan staden och båtklubbarna sker genom båtklubbarnas organisationer Saltsjön- Mälarens Båtförbund (SMBF) och Stockholms Seglarförbund (SSF).

Båtlivet för med sig en rad miljökonsekvenser i form av utsläpp till luft, mark och vatten. Utöver miljöbalken tillämpas förordning (2000:338) om biocidprodukter, Havs- och vattenmyndighetens riktlinjer för båtbotentvättning av fritidsbåtar (rapport 2012:10), Sjöfartsverkets föreskrifter om mottagning av avfall från fritidsbåtar (SJÖFS 2001:13), Avfallsförordningen (2011:927) samt lokala hälsoskyddsföreskrifter för Stockholms stad.

Sedan 2010 har egenkontrollen av 40 verksamheter granskats. Under 2013 inspekterade miljöförvaltningen 10 båtklubbar med uppläggningsplats.

Inspektioner

Vid inspektion kontrollerades klubbarnas rutiner vid båtbotentvättning och annat sedvanligt underhåll, avfallshantering samt avloppslösning. Alla besökta verksamheter fick anmärkningar avseende någon punkt.

De flesta klubbar, där medlemmar underhåller och vinterförvarar sina båtar, saknade en policy avseende val av bottenfärg. Förvaltningen anser att klubbens ordningsregler bör omfatta en sådan policy. Många båtägare använder så kallade antifoulingfärger, dvs. båtbotenfärger som innehåller biocider. En biocidprodukt definieras i Miljöbalken (1998:808) som ett kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel som är avsett att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer orsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom. Dessa måste granskas och godkännas av Kemikalieinspektionen enligt förordning (2000:338) om biocidprodukter. Information om godkända antifoulingfärger hittar man i Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelregister. Kemikalieinspektionen tar vid sin bedömning av båtbotenfärger särskild hänsyn till användning i Östersjön eftersom detta brackvattenhav har låg artdiversitet. Därför finns det olika regler för användning av båtbotenfärger på östkusten och västkusten. Hur färgen får användas framgår av etiketten på färgburken.

I Mälaren är kraven på vilka båtbottnfärger som får användas hårdare. Båtagare får bara använda färger som inte klassas som biocidprodukt och därmed inte behöver ett godkännande av Kemikalieinspektionen. Även biocidfria färger kan innehålla miljöfarliga ämnen. I dagsläget kan det vara svårt för en båtagare att få en överblick över biocidfria båtbottnfärger på marknaden. Havs- och vattenmyndigheten har för avsikt att komma ut med en tydligare vägledning för användande av biocidfria båtbottnfärger.

En del av Stockholms båtar ligger den största delen av säsongen i Mälaren och får därför inte använda antifoulingfärger överhuvudtaget. Miljöförvaltningen rekommenderar även båtagare som vistas under större delen av säsongen i Östersjön att undvika antifoulingfärger. Om havstulpanerna tas bort i ett tidigt skede är skalet tunt och havstulpanerna därmed lätta att tvätta bort. Förvaltningen anser att klubbarna har ett ansvar att följa upp vilka färger som används i verksamheten. Samtliga besökta verksamheter saknade uppföljningsrutiner.

Både organiskt och oorganiskt material som uppstår vid tvättning av båtar som är målade med antifoulingfärg är att betrakta som farligt avfall och ska samlas in. Enligt Havs- och vattenmyndighetens riktlinjer för båtbottnvättning av fritidsbåtar bör anläggningar med mer än 150 tvättar per år bygga en tvättanläggning med efterföljande rening till båtupptagningen senast 2014. Tvättar man båtar som är målade med antifoulingfärg bör man följa Havs- och vattenmyndighetens riktlinjer. Om man endast tvättar skrovrena båtar, dvs. båtar som inte är målade med antifoulingfärg finns inga miljökrav gällande rening av tvättvattnet. Båtarna tvättas oftast på vinteruppläggningsplatsen utan försiktighetsåtgärder. Samtliga tio kontrollerade verksamheter saknar en anläggning för båtbottnvättning som kan ta hand om förorenat tvättvatten. En klubb har börjat anlägga en spolplatta som ska kompletteras med en reningsanläggning under 2014. Om ett förbud mot biocidfärger i hamnen och blåstring för att få bort gamla färglager inte en lösning som passar verksamheten, och man inte heller vill anlägga en spolplatta, kan en möjlig lösning vara att båtarna tvättas innan upptaget på en annan plats där spolplatta finns.

Utöver brister gällande frågor runt val av båtbottnfärg och hantering av tvättvatten saknade de flesta klubbarna rutiner gällande försiktighetsåtgärder som ska vidtas vid målning, slipning, skrapning samt byte av olja, oljefilter, samt konserveringsvätskor.

De flesta båtklubbarna saknade en avfallshanteringsplan enligt Sjöfartsverkets föreskrifter om mottagning av avfall från fritidsbåtar (SJÖFS 2001:13). I många fall kände verksamheten inte till de lagkrav som finns. En avfallshanteringsplan är en inventering som

visar vilka fraktioner medlemmarna har behov av att kunna lämna. Utformning och skyltning av båtklubbarnas miljöstationer var av varierande kvalitet. Två exempel visas på följande bilder.

Miljöförvaltningen bedömer att de besökta båtklubbarna har goda förutsättningar att uppnå en fungerande egenkontroll. Flera klubbar inser värdet av en fungerande egenkontroll och flera har visat en vilja till att påverka och ställa krav på sina medlemmar. Många har uppgett att de tidigare velat förbättra miljöarbetet men att de saknat kunskapen om hur de ska agera.

Spolplattor och toatömning

Kemiska analyser av tvättvattnet från spolplattan vid Heleneborgs Båtklubb under hösten 2013 visade att reningsanläggningen gav en bra rening avseende koppar, zink, tributyltenn (TBT) och Irgarol. Riktmärken för zink och TBT överskreds något men kan troligtvis förklaras med handhavandefel. Under 2014 färdigställer staden ytterligare spolplattor med efterföljande rening. Spolplattorna anläggs som dubbelplattor vid Sättra Varfs Intresseförening och Intresseförening Räcksta Sjöhage (IRS).

Utöver rening av tvättvattnet planerar staden nio toatömningsstationer vid strategiska platser. Stationerna ska även utrustas med en utslagsvask för portabla båttoaletter samt landtoalett. 2015 införs ett förbud mot att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar i hav, sjöar och inre vattendrag. Förbudet gäller alla fritidsbåtar, förutom de som är K-märkta. Hela Sveriges sjöterritorium omfattas.

Förvaltningens plan för tillsyn 2014

Under 2014 kommer förvaltningen att fortsätta med tio inspektioner av båtklubbar med uppläggningsplats. Vid årets slut kommer därmed alla båtklubbar med uppläggningsplats ha kontrollerats sedan 2010, då tillsynen startade.

Exploateringsnämnden och Idrottsnämnden har under 2013 godkänt en ny policy för Stockholms fritidsbåtliv. Policyn ska tas i Kommunfullmäktige under våren 2014. Enligt policyn ska miljöperspektivet förstärkas i utformningen av de nya arrendeavtalen med klubbarna samt i den utveckling som sker av småbåtshamnar och uppläggningsområden. Enligt policyn bör en bred genomgång av båtlivets miljöarbete och miljökonsekvenser göras av idrottsförvaltningen i samråd med miljöförvaltningen.

Sedan slutet av 2013 deltar förvaltningen i regelbundna möten med SMBF, SSF och idrottsförvaltningen. Detta samarbete har efterfrågats och är en viktig informationskanal för att nå ut med förvaltningens tillsynsarbete och bedömningsgrunder. Utöver det har ett samarbete mellan kommuner med båtklubbar i Mälaren påbörjats som syftar till att skapa en enhetlig bedömning avseende användande av båtbottnfärg i Mälaren. Även samverkansprojektet inom hela länet fortsätter. Miljöförvaltningen välkomnar dessa samarbeten.

Förvaltningen följer även Havs- och vattenmyndighetens arbete att ta fram rekommendationer kring användande av biocidfria färger som innehåller miljöfarliga ämnen.

Slutsatser

Fler båtklubbar har insett vikten av att motarbeta användandet av förbjudna båtbottnfärger, ha en fungerande egenkontroll och ställa högre krav på sina medlemmar. Förvaltningen ska fortsätta med årliga inspektioner av klubbarna, delta i samverkansforum samt aktivt medverka till ökat miljömedvetande genom rådgivning. Förvaltningen bör intensifiera arbetet med att få bort båtbottnfärger som innehåller TBT. Undersökningar visar att Stockholms del av Mälaren inte uppnår god kemisk status. Utslagsgivande för detta är höga TBT-halter. Orsaken kan vara att båtägarna har skrapat bort gamla färger på uppläggningsplatser. Den bortskrapade färgen sköljs antingen genom spolning eller med regn ut i havet. Undersökningar visar också att TBT läcker ut även om båten har målats över flera gånger med en tillåten färg.